

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Боднар Д.М.

аспірант,

Науковий керівник: Кучинська І.О.

доктор педагогічних наук, професор,

*завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової, середньої
і вищої освіти та управління навчальним закладом,*

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ШКІЛ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Метою професійної підготовки фахівців педагогічної галузі є формування у здобувачів вищої освіти професійної компетентності, зокрема через здобуття педагогічної компетенції як її складової, під якою розуміють особистісні можливості вчителя, що дозволяють йому самостійно та ефективно реалізовувати цілі освітнього процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності, знаходити в педагогічній теорії положення, висновки, закономірності; правильно діагностувати педагогічне явище; знаходити способи оптимального вирішення педагогічних завдань. Ці уміння студенти здобувають, зокрема, на заняттях з історії педагогіки у вищій, метою викладання якої є вивчення історії формування педагогічної думки, в тому числі досвіду функціонування авторських шкіл. На жаль, сьогодні саме цьому аспекту надається мало уваги, разом з тим, формування індивідуального бачення перспектив розвитку сучасної школи у здобувачів вищої освіти неможливе без аналізу досвіду авторського підходу до функціонування школи, що й обумовлює актуальність визначеної проблеми.

Метою статті є доведення необхідності ознайомлення здобувачів вищої освіти з історичним досвідом функціонування авторських шкіл та визначення педагогічних і методичних основ вивчення досвіду функціонування авторських шкіл, зокрема у 20-х рр. ХХ ст., на заняттях з історії педагогіки.

Ознайомлення студентів з авторськими школами зумовлена необхідністю усвідомлення ними того факту, що сучасний етап розвитку загальної середньої освіти, який характеризується активним пошуком нових інноваційних моделей загальноосвітньої середньої школи, вимагає погляду крізь історію, залучення досвіду, який ставить під виважений сумнів надмірну революційність інноваційних намірів і передбачає порівняльно-співставний характер пошуків, показує, що інновації, як альтернативні рішення, частково вже присутні в шкільних реаліях або як традиція або як можливості [1].

Курс історії педагогіки дозволяє не тільки розширити коло знань студентів про авторські школи та наукові підходи до навчання і виховання підростаючого

покоління В.О. Сухомлинського, А.С. Макаренка, О.А. Захаренка, а й відкрити перед студентами нові сторінки історії функціонування авторських шкіл, зокрема авторської школи В.Ф. Дурдуківського, директора Першої української гімназії імені Тараса Шевченка (за радянських часів – Перша трудова семирічна школа ім. Т.Г. Шевченка), створеної у 1917 році в м.Києві. До недавнього часу ім'я В. Ф. Дурдуківського замовчувалося, після 1937 р. про нього взагалі не згадували в педагогічних доробках, незважаючи на те, що в 1965 р. постанова «трійки» стосовно В.Ф. Дурдуківського була відмінена, а в серпні 1989 р. «справу СБУ» закрито «через відсутність складу злочину в діях засуджених у цій справі осіб з їх повною реабілітацією». На думку Л. Вовк, Н. Гупана, І. Зайченка, О. Любара, В. Майбороди, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, Б. Ступарика, Є. Сявавко, О. Семеног, Н. Сивачук, сьогодні виникає необхідність дослідження концептуальних положень В.Ф. Дурдуківського щодо українознавства у змісті освіти в контексті українізації 20-х рр. ХХ ст.

Перша українська гімназія імені Тараса Шевченка створювалася у часи повної відсутності державної української школи, заборони української мови, національної літератури, мистецтва.

Концептуальними засадами її створення стали:

- формування всебічно розвиненої особистості;
- виховання національної свідомості на засадах національної ідеї та національної культури.

Можливість піднесення національної ідеї В.Ф.Дурдуківський вбачав у збереженні історичної та фольклорної пам'яті українського народу. Ціннісним підґрунтям нової школи були: історія, культура, мистецтво, традиції українського народу в структурі ціннісно-нормативних вимірів, де превалювали такі вищі норми виховання: трудова, колективна спрямованість (до цього – індивідуалізм), ідейність, культуровідповідність (етнокультура), які були підпорядковані завданням самореалізації учнів [4]. Директор гімназії послідовно відстоював ідею національної школи, бо був переконаний, що «школа, яка не хоче бути безсилою, має бути народною»[2]. Інноваційність такого підходу відбивалася у новаторських технологіях навчальної та позанавчальної діяльності школярів. У школі було дуже розвиненим самоврядування і самодіяльність. Професійно реалізувалася ідея дитячої самодіяльності і творчості. У школі функціонували: дитячий науковий клуб з кількома десятками гуртків, дитячий кооператив (школа як самоокупна установа), дитяча газета. Гордістю школи був єдиний не тільки в Україні, а й СРСР, музей дитячої творчості, де була представлена науково-дослідницька робота школярів. Застосовувалися нові методи організації навчально-виховної діяльності: комплексний, лабораторний, ланковий (бригадний), проектний громадсько-корисна праця учнів [3].

Особлива увага в гімназії надавалася вивченню життя і творчості Т.Г.Шевченка. У рамках комплексного методу, що будувався на основі єдиного об'єднуючого стержня, в школі була розроблена тема-комплекс «Шевченко» для всієї школи, що проводилася раз на рік впродовж тижня. Як зазначає О. Сухомлинська, «комплекс «Шевченко» поширювався не лише на зміст

навчання, а й на всю життєдіяльність трудової школи: учні випускали та ілюстрували літературні журнали, куди вміщували свої реферати і твори, в яких досліджувалась епоха і життя поета» [5].

Використання на навчальних заняттях матеріалів про діяльність Першої української гімназії імені Тараса Шевченка, авторської педагогічної системи В.Ф.Дурдуківського дасть можливість студентам усвідомити їх роль у становленні української національної школи, використовувати надбання великого педагога у майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Брецинка, В. Метатеория воспитания: введение в основы науки о воспитании, философию воспитания и практическую педагогику: пер. с нем. – Киев; Дрогобыч: Коло, 2006. – 367 с.
2. Даниленко, С. В. В. Ф. Дурдуківський – директор першої української гімназії (1917-1921 рр.) / С. В. Даниленко // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: зб. наук. пр. звіт.-наук. конф. викладачів ун-ту за 2012 р., 9-10 лют. 2013 р. / уклад.: Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 208-210.
3. Дурдуківський, В. Матеріали для шкільних ранків і вечірок в пам'ять Тараса Шевченка / В. Дурдуківський // ВУШ. – 1918. – № 7. – С. 145-156.
4. Сухомлинська, О.В. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи / О.В. Сухомлинська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – № 36. – 24-27.
5. Сухомлинська, О. В. Дурдуківський Володимир Федорович. Педагог, директор школи, громадський діяч / Ольга Сухомлинська // Українська педагогіка у персоналіях : у 2 кн. – Кн. 2: Навч. посібник. – К. : Либідь, 2005. – С. 114-116.